

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA DI SẢN VĂN HÓA

-----***-----

PHAN VÕ DIỆU AN

SẢN PHẨM LƯU NIỆM
TẠI BẢO TÀNG DÂN TỘC HỌC VIỆT NAM

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG HỌC
MÃ SỐ: 52320205

NGƯỜI HƯỚNG DẪN: PGS.TS NGUYỄN THỊ HUỆ

HÀ NỘI, NĂM 2012

MỤC LỤC

Trang

PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	5
2. Mục đích nghiên cứu	7
3. Đối tượng nghiên cứu.....	8
4. Phạm vi nghiên cứu	8
5. Phương pháp nghiên cứu.....	8
6. Bố cục khóa luận	8
CHƯƠNG I	
KHÁI QUÁT CHUNG VỀ BẢO TÀNG DÂN TỘC HỌC VIỆT NAM VÀ SẢN PHẨM LƯU NIỆM TRONG BẢO TÀNG	10
1.1 Một số khái niệm có liên quan.....	10
1.1.1 <i>Khái niệm bảo tàng và quản lý bảo tàng.</i>	10
1.1.2 <i>Nhận thức về công tác giáo dục của bảo tàng.</i>	14
1.1.3 <i>Khái niệm marketing trong bảo tàng</i>	16
1.1.4 <i>Sản phẩm lưu niệm trong bảo tàng</i>	18
1.1.5 <i>Vai trò của sản phẩm lưu niệm trong bảo tàng</i>	19
1.2 Khái quát chung về Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam.....	23
1.2.1 <i>Quá trình hình thành và phát triển của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam</i>	23
1.2.2 <i>Cơ cấu tổ chức của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam</i>	24
1.2.3 <i>Nội dung trưng bày thường trực tại Bảo tàng</i>	22
1.2.4 <i>Công tác giáo dục tuyên truyền của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam</i>	28
CHƯƠNG II	
CÁC LOẠI SẢN PHẨM LƯU NIỆM TẠI BẢO TÀNG DÂN TỘC HỌC VIỆT NAM	30
2.1 Tầm quan trọng của sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam.....	30

2.2 Công tác tổ chức, quản lý các cửa hàng lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam	34
2.2.1 Cửa hàng lưu niệm của Bảo tàng	35
2.2.2 Cửa hàng lưu niệm của công ty tư nhân tại bảo tàng	36
2.3 Đặc điểm các loại sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam ..	37
2.3.1 Nguồn gốc, xuất xứ của sản phẩm lưu niệm	37
2.3.2 Các loại hình sản phẩm lưu niệm	40
2.3.3 Thiết kế, chất liệu, đóng gói sản phẩm lưu niệm	42
2.3.4 Chất lượng, giá cả của sản phẩm lưu niệm	45
2.3.5 Đối tượng khách tham quan tiêu thụ sản phẩm lưu niệm của Bảo tàng	51
2.3.6 Bản quyền sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng	52
2.3.7 Marketing sản phẩm lưu niệm	53
2.4 Giá trị của sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam	58
2.4.1 Giá trị văn hóa	58
2.4.2 Giá trị giáo dục	61
2.4.3 Giá trị sử dụng	63
2.4.4 Giá trị thẩm mỹ	64
2.4.5 Giá trị lưu niệm	65
2.5 Kết quả điều tra xã hội học	67

CHƯƠNG III

CÁC GIẢI PHÁP NHẪM PHÁT TRIỂN SẢN PHẨM LƯU NIỆM TẠI BẢO TÀNG DÂN TỘC HỌC VIỆT NAM

3.1 Một số ý kiến nhận xét, đánh giá về sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam	69
3.1.1 Ưu điểm	69
3.1.2 Hạn chế	71
3.2 Giải pháp nhằm phát triển các sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam	73
3.2.1 Tăng cường công tác tổ chức, quản lý các cửa hàng lưu niệm tại Bảo tàng. .	73
3.2.2 Phát triển đa dạng hóa các loại hình sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng.	76

<i>3.2.3 Nâng cao chất lượng sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng.....</i>	<i>80</i>
<i>3.2.4 Nâng cao chất lượng phục vụ trong cửa hàng lưu niệm tại Bảo tàng.....</i>	<i>82</i>
<i>3.2.5 Nâng cao chất lượng cơ sở vật chất cho cửa hàng lưu niệm tại Bảo tàng.</i>	<i>83</i>
<i>3.2.6 Mở rộng chiến lược marketing sản phẩm lưu niệm.....</i>	<i>84</i>
KẾT LUẬN	91
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Ngày nay, công chúng đến với bảo tàng, ngoài mục đích nghiên cứu, tìm hiểu lịch sử, văn học và nghệ thuật họ còn có nhu cầu khám phá, gặp gỡ, thư giãn, vui chơi giải trí, mua sắm hàng lưu niệm... đây đều là những nhu cầu thiết yếu và chính đáng. Vì thế trong quan niệm về bảo tàng hiện đại, các chức năng của bảo tàng cũng cần được bổ sung nhiều vai trò mới, cung cấp các hoạt động dịch vụ phục vụ khách tham quan. Nhiều nước trên thế giới, các hoạt động dịch vụ tại bảo tàng rất phổ biến, đặc biệt là nhiều nước phát triển như Mỹ, Pháp, Anh, Hà Lan... hay những quốc gia trong khu vực như Trung Quốc, Singapo, Thái Lan... Các hoạt động dịch vụ trong bảo tàng nói chung và sản phẩm lưu niệm trong bảo tàng nói riêng đã mang lại những hiệu quả thiết thực, góp phần không nhỏ trong việc phát huy tác dụng và duy trì đối với các bảo tàng đồng thời tạo ra những nguồn thu chính đáng. Ở Việt Nam, bảo tàng được biết đến là một thiết chế văn hóa hoạt động theo nguyên tắc phi lợi nhuận, nhưng không thể vì nguyên tắc phi lợi nhuận mà không thực hiện các hoạt động dịch vụ. Ở đây chúng ta thấy yếu tố văn hóa và yếu tố kinh tế đan xen nhau vì yếu tố văn hóa là mục tiêu, bản chất hoạt động của bảo tàng còn yếu tố kinh tế là công cụ, phương tiện để hỗ trợ các mục tiêu văn hóa của bảo tàng và nhu cầu của con người khi đến với bảo tàng.

Trong Luật Di sản văn hóa được sửa đổi và bổ sung năm 2009 ở điều 48 đã bổ sung khoản 7, quy định nhiệm vụ của bảo tàng trong đó có nhiệm vụ “Tổ chức hoạt động dịch vụ phục vụ khách tham quan phù hợp với nhiệm vụ của bảo tàng”. Tại điều 12 trong thông tư số 18/2010/TT – BVHTT - DL “Quy định về tổ chức và hoạt động của bảo tàng” cũng đã quy định rõ về nội dung và yêu cầu về hoạt động dịch vụ của bảo tàng như sau “Tổ chức phát triển sản phẩm lưu niệm, xuất bản ấn phẩm của bảo tàng”.

Bảo tàng ở nhiều nước trên thế giới đều có cửa hàng “Museum shop” (cửa hàng bảo tàng) bán đồ lưu niệm cho khách tham quan, ở Việt Nam cửa hàng loại này gọi là Souvenir shop (cửa hàng lưu niệm). Đây là cách thức phổ biến nhất trong hoạt động dịch vụ ở các bảo tàng nước ngoài. Trong những năm gần đây, bảo tàng ở một số nước như: Trung Quốc, Thái Lan, Mỹ, Anh, Pháp... không bảo tàng nào không có cửa hàng này, thậm chí, một số bảo tàng lớn có hai, ba cửa hàng như vậy, tạo điều kiện thuận lợi phục vụ khách tham quan. Họ quan niệm cửa hàng lưu niệm không chỉ là nơi các tổ chức hoặc cá nhân thuê mặt bằng để kinh doanh mà còn là nơi để bảo tàng giới thiệu các “mặt hàng” có liên quan đến các hiện vật bảo tàng hay đề tài trong hệ thống trưng bày của bảo tàng. Đồng thời, các cửa hàng của bảo tàng cho dù nhỏ cũng là một phần quan trọng trong sự cảm nghiệm về chuyến tham quan của khách và là một điểm để bảo tàng tiếp xúc với khách tham quan. Việc bán hàng tại cửa hàng trên ở bảo tàng còn góp phần hỗ trợ một nguồn tài chính quan trọng cho bảo tàng.

Là một bảo tàng quốc gia với nội dung trưng bày hết sức phong phú và hấp dẫn, trong một không gian rộng rãi hiếm có giữa lòng thủ đô, Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam là một điểm đến thường xuyên của cả du khách trong và ngoài nước. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam không chỉ là không gian riêng cho những nhà khoa học, những người đến để nghiên cứu hoặc đến tham quan học tập mà đây còn là nơi giao lưu, gặp gỡ, giải trí có mục đích và hiệu quả cao đối với nhiều người dân Việt Nam và du khách quốc tế. Công chúng đến với bảo tàng ngoài mục đích tìm hiểu, học hỏi còn để thư giãn và trải nghiệm. Vì vậy ngoài nội dung trưng bày và không gian thu hút công chúng thì Bảo tàng còn cần thiết phải tổ chức các hoạt động dịch vụ để đáp ứng nhu cầu của khách tham quan mà trong đó mua sắm tại một cửa hàng lưu niệm là một phần trải nghiệm độc đáo tại bảo tàng. Hiện nay, Bảo tàng Dân tộc học Việt

Nam đang từng bước hoàn thiện, phát triển các sản phẩm lưu niệm có tại bảo tàng để đáp ứng hơn nữa nhu cầu của khách tham quan đến với Bảo tàng.

Làm thế nào để tổ chức phát triển các sản phẩm lưu niệm của bảo tàng trở thành một hoạt động đúng hướng, có những sản phẩm lưu niệm phản ánh được nội dung giá trị của hiện vật bảo tàng và các sưu tập hiện vật trong hệ thống trưng bày của bảo tàng, đảm bảo chất lượng và phù hợp với nhu cầu của khách tham quan cũng đang là một vấn đề mà bảo tàng quan tâm trong thời điểm hiện nay. Bên cạnh đó công tác quản lý và tổ chức các hoạt động liên quan tới sản phẩm lưu niệm cũng đặt ra yêu cầu cấp bách cho việc thực hiện chức năng giáo dục, đảm bảo nhu cầu của khách tham quan và tạo nguồn lực tài chính cho bảo tàng hiện nay.

Xuất phát từ việc tiếp cận về mặt cơ sở lý luận bảo tàng học mới và thực tiễn của việc tổ chức quản lý các cửa hàng lưu niệm tại Bảo tàng dân tộc học Việt Nam, em chọn đề tài “ **Sản phẩm lưu niệm tại bảo tàng Dân tộc học Việt Nam**” làm nội dung nghiên cứu cho Khóa luận tốt nghiệp chuyên ngành Bảo tàng.

2. Mục đích nghiên cứu

- Nghiên cứu nội dung lý luận về sản phẩm lưu niệm và sản phẩm lưu niệm tại bảo tàng và cứu vai trò, ý nghĩa của sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam.

- Nghiên cứu thực trạng các loại hình sản phẩm lưu niệm được kinh doanh tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam và công tác quản lý các cửa hàng lưu niệm tại Bảo tàng.

- Đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao chất lượng sản phẩm lưu niệm của Bảo tàng và công tác tổ chức quản lý các sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam.

3. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của khóa luận là sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam và những hoạt động kinh doanh sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam.

4. Phạm vi nghiên cứu

Nghiên cứu các cửa hàng kinh doanh sản phẩm lưu niệm của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam và các công ty tư nhân có tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam do Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam quản lý.

5. Phương pháp nghiên cứu

- Vận dụng phương pháp luận khoa học chủ nghĩa Mác – Lênin; Tư tưởng Hồ Chí Minh về Văn hóa, Dân tộc và Bảo tàng.

- Sử dụng phương pháp khảo sát các cửa hàng lưu niệm của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam.

- Dựa vào một số tài liệu và nghiên cứu các kênh thông tin của Bảo tàng Dân tộc học và một số bảo tàng khác để tham khảo, bổ sung cho khóa luận.

- Sử dụng một số phương pháp nghiên cứu của các bộ môn khoa học có liên quan, cần thiết cho quá trình triển khai đề tài: Bảo tàng học, Dân tộc học, Văn hóa học, Khoa học quản lý, Xã hội học, Kinh tế học...

- Sử dụng phương pháp phân tích, đánh giá và tổng hợp các thông tin phục vụ cho đề tài khóa luận tốt nghiệp.

6. Bố cục khóa luận

Ngoài phần mở đầu, phần kết luận, tài liệu tham khảo và phụ lục, khóa luận được chia làm 3 chương:

Chương 1: Khái quát chung về Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam và sản phẩm lưu niệm trong bảo tàng

Chương 2: Các loại sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam

Chương 3: Các giải pháp nhằm phát triển sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam

Để hoàn thành được khóa luận tốt nghiệp, bản thân em đã cố gắng nỗ lực thực hiện hết sức mình, tuy nhiên không thể thiếu sự hướng dẫn và hỗ trợ của các thầy cô giáo và các cô chú cán bộ Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam.

Trước hết em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc của mình đến PGS. TS Nguyễn Thị Huệ đã luôn quan tâm hướng dẫn em một cách tận tình trong suốt quá trình thực hiện khóa luận.

Em cũng xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo trong khoa Bảo tồn Bảo tàng đã cho em những kiến thức quý báu trong suốt thời gian em học tập tại trường. Đồng thời em cũng gửi lời cảm ơn đến TS. Bùi Ngọc Quang – Trưởng phòng hành chính tổng hợp Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam đã nhiệt tình giúp đỡ và cung cấp tài liệu giúp em thực hiện khóa luận một cách tốt nhất. Cuối cùng em xin được gửi lời cảm ơn đến gia đình, người thân và bạn bè đã ủng hộ em rất nhiều trong quá trình em thực hiện đề tài của mình.

Là công trình khoa học đầu tay nên khóa luận không tránh khỏi những sai sót. Em kính mong nhận được sự góp ý của các thầy cô giáo để khóa luận của mình được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Timothy Ambrose và Crispin Paine. *Cơ sở bảo tàng*. Bảo tàng Cách mạng Việt Nam dịch và xuất bản. Hà Nội, 2000
2. *Bảo tàng Cách mạng Việt Nam Bảo tàng góp phần hoàn thiện nhân cách*. Hà Nội, 2004
3. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam 10 năm xây dựng và phát triển (1995 – 2005)*. NXB Thế giới, 2006
4. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Các công trình nghiên cứu của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam Tập I*. NXB Khoa học xã hội, 1999
5. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Các công trình nghiên cứu của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam Tập II*. NXB Khoa học xã hội, 2001
6. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Các công trình nghiên cứu của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam Tập III*. NXB Khoa học xã hội, 2002
7. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Các công trình nghiên cứu của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam Tập IV*. NXB Khoa học xã hội, 2004
8. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Các công trình nghiên cứu của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam Tập V*. NXB Khoa học xã hội, 2005
9. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Các công trình nghiên cứu của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam Tập VI*. NXB Khoa học xã hội, 2008
10. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Các công trình nghiên cứu của Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam Tập VII*. NXB Khoa học xã hội, 2011
11. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Đổi mới tiếp cận dân tộc học trong các bảo tàng*. NXB VH – TT, 2002

12. Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam. *Từ dân tộc học đến Bảo tàng Dân tộc học con đường học tập và nghiên cứu*. NXB Khoa học xã hội, 2005
13. Bảo tàng Văn hóa các dân tộc Việt Nam. *Đề án liên danh liên kết hoạt động dịch vụ văn hóa kết hợp du lịch tại bảo tàng VHCDT Việt Nam*. Bộ VH TT - DL, 2010
14. Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch. *Thông tư quy định về tổ chức và hoạt động của bảo tàng*. Hà Nội, 2010
15. *Các bảo tàng quốc gia Việt Nam* (Hội đồng tổ chức biên soạn và xuất bản). Hà Nội, 2001
16. Cục Bảo tồn bảo tàng. *Bảo tàng với sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước*, NXB Hà Nội, 1998
17. *Đổi mới các hoạt động bảo tàng*, Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, Hà Nội, 2002.
18. Gary Edson – David – Dean, *Cẩm nang bảo tàng. Bảo tàng Cách mạng Việt Nam dịch và xuất bản*, Hà Nội, 2001
19. Hội đồng quốc tế các bảo tàng (ICOM). *Lịch sử và quy tắc đạo đức bảo tàng*. Cục Di sản văn hóa dịch và xuất bản. Hà Nội, 2005
20. *Hoạt động bảo tàng trong sự nghiệp đổi mới đất nước* (Cục Di sản văn hóa – Bảo tàng Cách mạng Việt Nam, Bảo tàng Lịch sử Việt Nam, Bảo tàng Hồ Chí Minh). Hà Nội, 10/2004
21. PGS.TS Nguyễn Thị Huệ (chủ biên). *Lược sử sự nghiệp bảo tồn, bảo tàng Việt Nam từ 1945 đến nay*. Hà Nội, 2005
22. PGS.TS Nguyễn Thị Huệ (chủ biên). *Cơ sở bảo tàng học*. NXB ĐH QGHN, 2010
23. Nguyễn Thúy Hằng, *Sản phẩm lưu niệm tại Bảo tàng Hồ Chí Minh (Khóa luận tốt nghiệp)*, Trường ĐH Văn hóa Hà Nội, Hà Nội, 2010

24. Phạm Thu Hằng. *Bảo tàng Dân tộc học Việt Nam với hoạt động giáo dục văn hóa truyền thống (Luận văn Thạc sỹ Văn hóa học)*, Trường ĐH Văn hóa Hà Nội
25. Philip Kotler. *Bàn về tiếp thị*. NXB Trẻ, 2010
26. Philip Kotler – Dipak C.jan – Suvit Maesincee. *Bước chuyển marketing*. NXB Trẻ, 2011
27. Th.S Phan Thanh Lâm – Th.S Nguyễn Trung Hiếu. *Kỹ năng quản lý cửa hàng – siêu thị*. NXB Phụ nữ, 2009
28. Luật di sản văn hóa và văn bản hướng dẫn thi hành. NXB CTQG, 2006
29. *Luật di sản văn hóa được sửa đổi, bổ sung năm 2009*. NXB CTQG, 2011
27. *Luật doanh nghiệp (đã sửa đổi và bổ sung năm 2009)*. NXB Lao động, 2012
30. Linda Richardson, *Huấn luyện kỹ năng bán hàng*, NXB Thanh niên, 2010
31. Don Sexton, *Xây dựng thương hiệu theo phong cách Trump*, NXB Lao động xã hội, 2011
32. Sự nghiệp bảo tàng và những vấn đề cấp thiết. 3 tập (1,2,3). Bảo tàng Cách mạng Việt Nam. Hà Nội, 1996, 1997
33. *Từ điển Bách khoa toàn thư*, tập 3, NXB Từ điển bách khoa, 2003
34. Nguyễn Thịnh, *Quản lý bảo tàng*, Trường ĐH VHHN, Hà Nội, 2004